

REFLEKTUJÍCÍ PODPŮRNÁ VIDEA PRO STUDENTY UČITELSTVÍ FYZIKY

Martina KEKULE, Dana MANDÍKOVÁ, Jaroslav KAFKA

Abstrakt

V rámci příspěvku jsou představena reflektivní videa pro současné studenty učitelství zaměřená na reflexi a sdílení zkušeností z praxe a výuky začínajících učitelů fyziky na různých typech škol (ZŠ, SOŠ, gymnázium). Dále uvádíme kvalitativní analýzu zpětné vazby od studentů učitelství M-F, kteří s videi pracovali v průběhu minulého akademického roku.

REFLECTIVE SUPPORTING VIDEOS FOR FUTURE PHYSICS TEACHERS

Abstract

The paper will present reflective videos for current future physics teachers aimed at reflecting on and sharing experiences from the practice and teaching of novice physics teachers in different types of schools (primary, secondary, high school). Further, we present an analysis of feedback from student (future math and physics teachers) who have worked with the videos during the last academic year.

Úvod

Sdílení zkušeností mezi začínajícími a zkušenými učiteli je jedním z typických procesů v dalším více či méně formálním vzdělávání učitelů. V rámci vzdělávání budoucích učitelů fyziky se studenti učitelství M-F na MFF UK setkávají se sdílením zkušeností na různých úrovních. S učiteli z praxe zejména prostřednictvím jejich praktické výuky, ale i na dalších volitelných seminářích a odborných konferencích, kde se setkávají jak studenti, tak již zkušení učitelé. Dále transfer probíhá např. i při odborné pedagogicko-psychologické a didaktické přípravě apod. V současné době i díky pandemii covid-19 vzrostla obliba poslechů podcastů, odborných videí na YouTube či jiných platformách. Cílem příspěvku je přiblížit vznik a realizaci souboru videí na platformě YouTube [1], která slouží studentům učitelství či začínajícím učitelům fyziky ke sdílení zkušeností a inspiraci pro jejich další výuku.

Podpůrná videa

Cílem videí bylo nabídnout studentům učitelství případně začínajícím učitelům podcasty, kde budou sdíleny zkušenosti jejich kolegů. Zaměřili jsme se na sdílení zkušeností jednak z praxe studentů a jednak ze začátku vlastní souvislé výuky na různých typech škol.

Celkem je pro studenty k dispozici 17 neveřejně dostupných videí na YouTube [2] v délce do 30 min. Přehled počtu videí podle zaměření a typu školy je uveden v tabulce 1.

Na natáčení videí byli osloveni studenti končící magisterské studium učitelství M-F na MFF UK nebo naši bývalí absolventi se statutem začínajícího učitele, tj. do 3 let praxe.

V případě uvedených videí jde tedy o sdílení zkušeností začínajících učitelů se studenty učitelství ohledně praxe studentů nebo začátků výuky.

Tab. 1a: Přehled videí podle zaměření

Zaměření	Počet videí
Praxe	5
Výuka začínajícího učitele	12

Tab. 1b: Přehled videí v kategorii Výuka začínajícího učitele podle typu školy

Typ školy	Počet videí
Gymnázium	6
SOS a SOU	3
ZŠ	3

Natáčející byli instruováni k tomu, aby buďto volně sdíleli své zkušenosti, nebo se vyjádřili k libovolnému tématu ze seznamu v tabulce 2. Témata byla vytipována v širším okruhu kolegů zabývajících se přípravou učitelů z hlediska pedagogicko-psychologické a didaktické přípravy.

Tab. 2: Seznam témat

Seznam témat k možnému vyjádření se:
První nejsilnější dojem
Počet žáků ve třídě, Úroveň žáků
Příprava na hodinu, Experimentování, Pomůcky, Metody výuky
Pozornost žáků, Kázeň žáků, Komunikace se žáky
Specifické poruchy učení, Hodnocení žáků, ŠVP, Učivo, Časová náročnost
Vztahy na pracovišti/s kolegy, Kontakt s rodiči
Distanční výuka

Zpětná vazba I

Celkem 8 hodnotitelů z řad doktorandů a kolegů zabývajících se přípravou učitelů z hlediska pedagogicko-psychologické a didaktické přípravy realizovalo výběr nejméně zajímavých momentů, které při shodě alespoň čtyřmi hodnotiteli byly z výsledného videa vyjmuty. Na základě takto získané zpětné vazby byla finálně připravena a nahrána videa na již uvedený YouTube kanál.

Zpětná vazba II

V průběhu akademického roku 2021/22 jsme realizovali zpětnou vazbu od studentů týkající se těchto videí. Video byla studentům představena před jejich praktickou výukou, jejich zhlédnutí bylo dobrovolné, vyjádření zpětné vazby také. Celkem jsme získali zpětnou vazbu od 12 hodnotitelů týkající se všech nabídnutých videí.

Zpětná vazba se týkala těchto oblastí:

1. Vytipování nejužitečnějších a nejzajímavějších úseků videa.
2. Naopak vytipování zbytečných nebo zdlouhavých úseků videa.
3. Posouzení technických náležitostí videa.
4. Stručné celkové zhodnocení přínosu videa.
5. Vytipování tří nejlepších videí, která by pozorovatelé doporučili dále.
6. Další komentář.

Výsledky zpětné vazby II

V rámci celkového zhodnocení a doporučení, jako ostatně i u dalších položek, panoval mezi hodnotiteli velký rozptyl. Nicméně dvě videa obdržela zdaleka největší počet bodů. Pro studenty byla dále označena jako TOP videa.

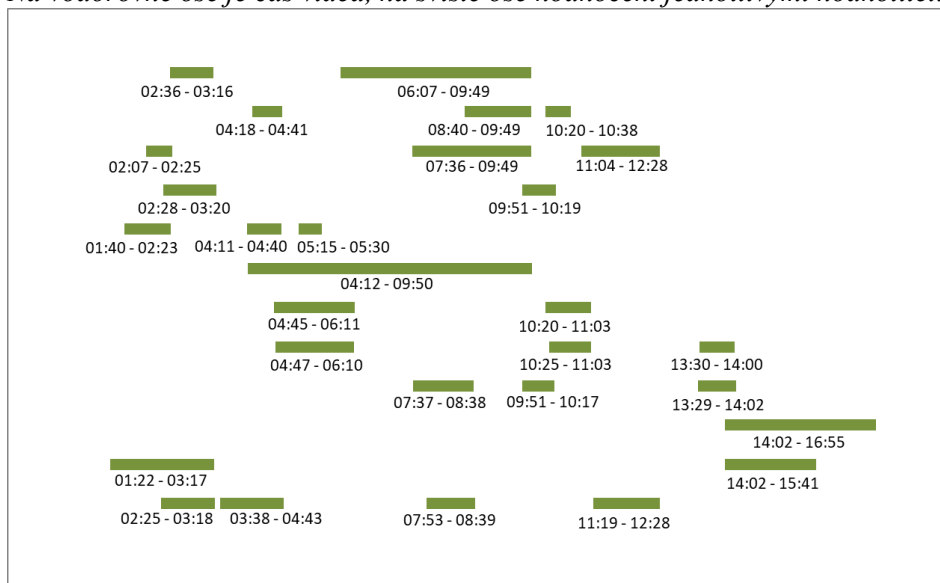
Ani v případě vytipování nejužitečnějších a nejzajímavějších úseků videa se hodnotitelé neshodovali. Graf 1 a 2 ukazuje vytipování nejzajímavějších časových úseků 12 hodnotiteli pro dvě videa. Graf 1 ukazuje typickou neshodu mezi hodnotiteli, kdy nenajdeme úsek, na kterém by se shodla alespoň polovina hodnotitelů. Naopak graf 2 ukazuje shodu více než poloviny hodnotitelů dokonce v případě tří úseků videa. Tuto shodu jsme zaznamenali v případě částí několika dalších videí, zejména v případě kratších videí.

Stejným způsobem jsme identifikovali zbytečné nebo zdlouhavé úseky videí. Na základě této zpětné vazby byly tyto úseky z videí vyjmuty.

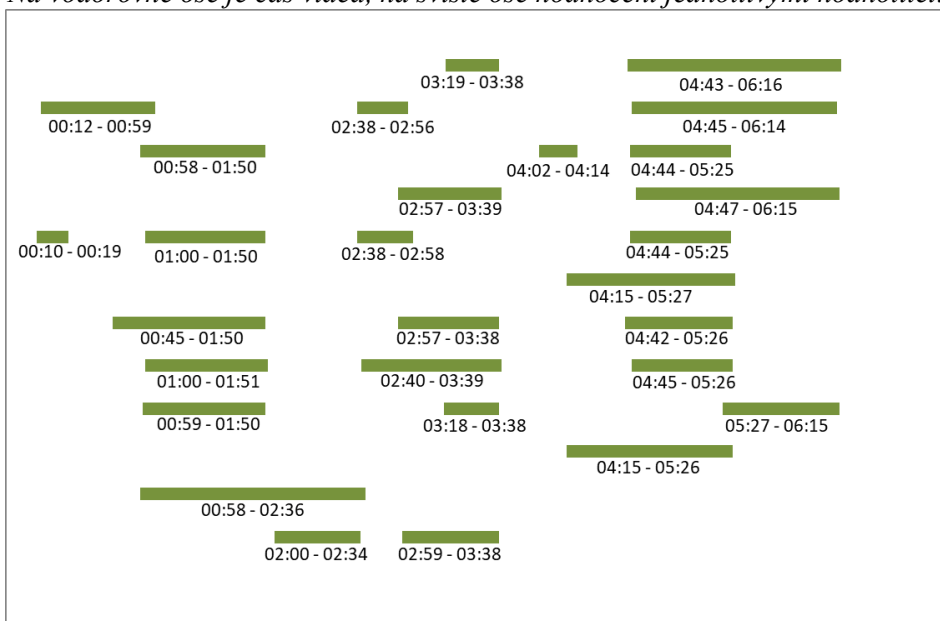
Dále studenti poskytli bohatou textovou zpětnou vazbu týkající se stručného celkového zhodnocení přínosu videa. V rámci této zpětné vazby studenti hodnotili:

- a) vlastní přednes a video jako film (např. *Skvělé video! Šlape to od začátku do konce. ...délka byla ideální, Slečna na videu mluvila k věci bez zbytečné omáčky., Video obsahuje podle mě všechny důležité informace, které se objevují i v dalších videích a zároveň působí dobře pospolitě., Jako celek to působí velmi dobře, stručně a výstižně., Video je zdlouhavé. První polovina není moc záživná... Tohle video je CELÉ moc fajn...*)
- b) konkrétní přínos videa pro pozorovatele (např. *Video mi pomohlo uvědomit si, že..., Odnesla jsem si, že.... Dále mě hodně zaujalo, že.... Podle mě je přínosné vidět, že.... Páči sa mi, jako porovnal triedy.... V tomto videu mi přišly přínosné rady.... Z tohoto videa si odnáším nejvíce..., hodně zajímavá mi přišla pasáž o..... Video je přínosné tím, že...*)
- c) polemizovali s konkrétními tvrzeními ve videu (např. *2:08 – 2:39 – neviem či je dobrá taktika zamerat' sa len na jedného žiaka keď mám trému, Já si nemyslím, že mladší žáci by byli méně chápaví...*)
- d) jak na ně působilo video emočně (např. *U povídání o distanční výuce jsem se docela i pobavila. Video mě moc potěšilo, působí svěže... Nejprv trochu desivý úvod... Se zaujetím jsem zhltl celé.)*
- e) ještě jednou uváděli technické nedostatky (např. *Prvý dojem kazí nekvalita videa, musela som si video zrýchliť 2x, abych udržela pozornosť, musela jsem si ho pustit 2x rychleji...*)
- f) vlastní osobnost prezentujícího (např. *Takýto hravý prístup učiteľky sa mi veľmi páči...*)

*Graf 1: Nejzajímavější úseky videa č. 1 uvedené 12 hodnotiteli.
Na vodorovné ose je čas videa, na svislé ose hodnocení jednotlivými hodnotiteli.*

*Graf 2: Nejzajímavější úseky videa č. 4 uvedené 12 hodnotiteli.
Na vodorovné ose je čas videa, na svislé ose hodnocení jednotlivými hodnotiteli.*

Závěr

Sdílení zkušeností je nedílnou součástí učitelského vzdělávání. Pro studenty učitelství fyziky jsme zrealizovali podcasty, kde svoje zkušenosti z praxe během studia nebo ze začátku vlastní výuky na rozdílných typech škol sdílí absolventi naší fakulty. Získaná zpětná vazba od téměř všech studentů v 1. roč. NMgr. studia ukázala jednak na rozdílnost ve vnímání zajímavých úseků videa, a jednak prostřednictvím konkrétních vyjádření studentů nám poskytla vhled do toho, co konkrétně vnímají studenti jako důležité.

Poděkování

Realizace byla v roce 2022 podpořena MŠMT v rámci opatření na podporu studijních programů specificky zaměřených na přípravu učitelů s deficitními aprobacemi na nepedagogických fakultách veřejných vysokých škol.

Literatura

1. YouTube. On-line platforma www.youtube.com [cit. 13.4.2023]
2. Zkušenosti začínajícího učitele. YouTube kanál s neveřejně dostupnými videi. www.youtube.com [cit. 13.4.2023]

Kontaktní adresa

RNDr. Martina Kekule, Ph.D.
Katedra didaktiky fyziky
Matematicko-fyzikální fakulta
Univerzita Karlova
V Holešovičkách 747/2, 180 00 Praha 8
Telefon: +420 95155 2420
E-mail: martina.kekule@seznam.cz